

«Космічна мандрівка» Магеллана і Ель Кано.

Ще в 1493 році бажаючи помирити своїх найкращих підданих – іспанського та португальського королів, римський папа Олександр VI Борджіа розділив світ між ними. У його посланні «Між іншим» західні землі віддавалися Іспанії, а східні – Португалії. Межа на крайньому сході між володіннями була нечітка і знаходилася в районі Молуккських островів...

Ще не відкривши основних багатств своєї «Західної Індії» (Америки), іспанські правителі заздрили своїм португальським сусідам, володарям шляхів до «Східної Індії». І тут з'явився він...

Фернан Магеллан бідний португальський дворянин, учасник багатьох експедицій у північній Африці, ображений своїм королем відмовляється від португальського підданства і відправляється до Іспанії. Там він розповідає імператору Карлу V свій план досягнення островів прянощів, які, він був впевнений, належать кастильській (іспанській) короні. Відомий як прекрасний штурман, Магеллан доводив, що між Атлантичним океаном і Південним морем існує протока. Карл V зацікавився проектом, і влітку 1519-го року Магеллан був призначений головним капітаном флоту із п'яти кораблів, на борту яких знаходилося, за різними даними, 239-265 чоловік.

Плавання розпочалося 20 вересня 1519 року. Це була по-справжньому «космічна» мандрівка і за своїм характером, і за перипетіями, і за внутрішніми конфліктами, і, нарешті, за своїм планетарним розмахом. Ніхто не уявляв її наслідків для всього людства. Магеллан був, напевно, найталановитішим із когорти славних португальських кормчих XVI-XVII століття. Ніхто з мореплавців до нього не потрапляв у такі складні ситуації і так вміло не виходив з них. Крім того, він був дуже удачливий. Чого варта лише його п'ятимісячна мандрівка через найбільший і найнеспокійніший водний простір світу, який він назвав Тихим. І хоча смерть капітана виглядає нелогічним закінченням цієї грандіозної епопеї, вона показує неординарність і героїчність його характеру. Магеллан загинув, захищаючи відхід своїх людей.

На відміну від Колумба, геніального в своїх помилках, Магеллан був неперевершений у своїй логіці і розрахунках. Його проект був точним. Відкриття проходу із Атлантики в «Південне море» і плавання через нього (17 тисяч кілометрів) були справжньою революцією в географії. Виявилося, що більша частина поверхні Землі – водна, і існує єдиний Світовий океан !

Після загибелі Магеллана біля острова Макатан 27 квітня 1521 року і ряду сутичок з місцевими жителями, в яких загинуло багато моряків, в експедиції лишилось лише два кораблі. Більший з кораблів «Вікторію» очолив Ель-Кано. Іспанці загрузилися прянощами і було вирішено, що один корабель піде через Тихий океан до Панами, а інший через Індійський і Атлантичний повернеться до Іспанії. Це й була «Вікторія». Ховаючись від португальців, у важких умовах постійних штормів 6 серпня 1522 року вона повернулася в Севілью.

Загалом на батьківщину прибули лише 18 чоловік. Пізніше ще 17, з числа затриманих португальцями, в тому числі на другому кораблі (Трінідад), який був захоплений на Молуккських островах.

На «Вікторії» привезли стільки прянощів, що в кілька разів перевищили суму, затрачену на всю експедицію, а іспанська корона отримала право «першого відкриття» на землі, відкриті експедицією, і пред'явила претензії на острови прянощів.

XVI століття загалом можна назвати іспано-португальською епохою в освоєнні Світового океану. Велика кількість кораблів і експедицій, як із заходу так і зі сходу, перетинають океанічні простори.

Ще до плавання Магеллана, європейці вийшли на простори «Південного моря». Довгий час велась дискусія: хто ж був першим на його берегах, іспанці чи португальці? Останні дослідження архівів вияснили, що швидше за все, останні. У 1512 році португалець Антоніу д'Абреу, пливучи до островів Банда, певно, виходить на західні окраїни Тихого океану, а в наступному році із заходу іспанець Васко де Бальбоа (предтеча великих конкістадорів) виходить на східні його береги.

За першу половину XVI століття флотилії цих конкуруючих держав відкривають Каролінські, Маршалові острови, частину узбережжя Нової Гвінеї, багато островів Полінезії, Соломонові острови. Найцікавішими були мандрівки Альваро Меданья в 1568 році в пошуках знаменитих копалень царя Соломона, в 1565 році Арельяно і Урданета вперше досягають центральної Америки, рухаючись з Філіппін із заходу на схід.

У 1606 році Луїс Торрес відкриває північну Австралію, проходячи складною протокою, названою його ім'ям. Він встановив, що Нова Гвінея не частина великого материка, а окремий острів. Тоді ж Педро де Кірос, досліджуючи південну частину Тихого океану, відкриває Нові Гебриди і створює велику легенду, яка протрималася понад 200 років, про великий Південний материк.

Але наслідками засекречування більшої частини мандрівок стало їх історичне забуття і повторні відкриття в майбутньому.